

INTERNATIONAL
DEBAT & ANALYSERedaktør: Flemming Rose
flemming.rose@jp.dk

Kampen om de døde

Finn Stepputat
international@jp.dk

I disse dage ser vi atter billeder i pressen fra de overvældende begravelsesoptog i Gaza, hvor vrede og sørgende beboere bærer deres døde til begravelse. Som det er set så ofte før, bliver de døde et symbolsk, men også meget konkret, samlingspunkt for en politisk bevægelse. Det er, som om den døde krop giver ekstra styrke til den politiske protest. Vi så lignende billeder fra kampen mod apartheid i 1980'ernes Sydafrika, hvor begravelses-optogene for de døde udviklede sig til protest-optog med nye dræbte til følge, så begravelserne nærmest angav rytmen i de tiltagende protester.

Men det er ikke kun protestbevægelser, der forbinder sig med de døde. På sin vis kan vi betragte den moderne nationalstat som en døde kult, hvor begravelse og kirkegårde for dem, der har ofret livet i tjeneste for deres land, er vigtige byggestene.

USA har siden Første Verdenskrig brugt store summer på at bringe resterne af deres døde soldater hjem. Det er både af hensyn til de pårørende og de soldater, der sætter livet på spil, men der er også en politisk dimension. Den bliver tydelig, når vi ser på den rolle, som faldne frihedskæmpere har i nyere stater som for eksempel Zimbabwe eller Øst Timor, hvor de er blevet gravet op og genbegravet i et politisk ritual. Det samme skete i stor

stil i 1990'ernes Østeuropa, hvor Sovjetunionens fald blev fulgt af politiske genbegravelse af ofre for kommunismen.

På den baggrund er det ikke så mærkeligt at dræbte politiske ledere påkalder sig opmærksomhed. Det har politisk betydning, hvem der kontrollerer de døde. Et godt eksempel er Osama Bin Laden, hvis jordiske rester, så vidt vides, blev lempet ud over rælingen på "USS Carl Vinson" 12 timer efter, at han var blevet skudt i Pakistan i 2011. USA's regering gav som begrundelse, at de ville undgå, at hans grav blev et valfartssted for en militant bevægelse. Et fortilfælde er Adolf Eichmann, hvis aske blev kastet i havet.

Et andet eksempel er Muammar Gaddafi. Da han blev slået ihjel i Sirte sidste år, var det ikke mindst billedet af hans lig, udstillet i et simpelt lighus, der stjal den internationale opmærksomhed. Usikkerheden om hvem der havde magt til at afgøre, hvad der skulle ske med liget, skabte bekymring om, hvorvidt der overhovedet var nogen, der kunne regere Libyen.

Det samme gør sig gældende i andre områder, hvor statens suverænitet er blevet udfordret.

I den aktuelle narkokrige i Mexico og Mellemamerika bliver ofre for narko-karteller efterladt og udstillet for at markere kartellernes magt og territorier. Men ikke nok med at kartellerne i nogen grad

ustraffet kan slippe af sted med at dømmes og dræbe andre mennesker – noget der jo ellers sorterer under statslige myndigheder; de er også i stand til at forhindre, at staten tager kontrol med kartellernes egne døde.

Sådan kan man i hvert fald fortolke hændelsen for et par måneder siden, hvor en leder af narko-kartellet, los Zetas, blev dræbt i en skudveksling med politiet. Efter identifikationen, men før begravelsen, blev liget bortført. Det er stærke kræfter, der virker omkring de døde.

Finn Stepputat er seniorforsker ved DIIS